

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ה' / גליון קסד

ערש"ק פרשת בשלח ה'תשס"ח

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בשלח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קסד), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור כוונת רש"י בפירושו על הפסוק "ותקח מרים הנביאה את התף גו'" – "היכן נתנבאה, קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו'", דלכאורה מאי בעי הכא גבי שירת הים.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יא עמ' 55 ואילך)

יינה של תורה

ביאור הסיבה לאחדות הנפלאה ששררה בזמן אמירת השירה עד שאמרו "אשירה" בל' יחיד, דזה הי' באמצעות התגלות שרש נשמתם ע"י נשיא הדור – משה רבינו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לא עמ' 69 ואילך)

חידושי סוגיות

בפלוגתת הש"ס והמכילתא גבי מקדש שנזכר בשירה – יכריח דלא נחלקו אי בנין בית שלישי בידי אדם או בידי שמים / יחדש דנחלקו היאך נדרשים כפילויות שבכתוב במקום שירה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לא עמ' 77 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות התלבשותה של נפש הבהמית בלבוש חסיד כו'.

(אגרות קודש חלק ד עמ' סה)

מקרא אני דורש

שירת מרים בלא נטילת רשות משה

ביאור כוונת רש"י בפירושו על הפסוק "ותקח מרים הנביאה את התף גו'" – "היכן נתנבאה, קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו'", דלכאורה מאי בעי הכא גבי שירת הים

א. לאחר שהתורה מספרת על שירת הים על ידי משה ובני ישראל, היא מספרת על שירת מרים: "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחרי' בתפים ובמחלות. ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים" (פרשתנו טו, כ"א).

ומפרש רש"י: "ותקח מרים הנביאה – היכן נתנבאה? כשהיתה אחות אהרן, קודם שנולד משה, אמרה: עתידה אמי שתלד בן וכו', כדאיתא בסוטה".

והנה בפשטות, בא רש"י ליישב תיבת "הנביאה", בה"א הידיעה – היינו שנתנבאה כבר; ועוד: לשם מה מזכיר הכתוב כאן שמרים היתה "נביאה" – וכי מה זה נוגע לענין השירה, שאינה ענין של ידיעת נסתרות או עתידות (וגם אין בזה תוכחות ומוסר כדרך הנביאים), אלא ענין של שמחה ושבח לה'?

ועל זה מפרש רש"י, שאין כוונת התורה לתאר את עצם זה שהיתה נביאה, אלא את זה שהיתה "הנביאה אחות אהרן" – כלומר, שנתנבאה בהיותה רק "אחות אהרן", עוד לפני שנולד משה, ותוכן נבואתה הי' על לידת משה: "עתידה אמי שתלד בן".

אמנם עדיין לא נתיישב: מה באמת נוגע כאן זה שהיא התנבאה בהיותה "אחות אהרן"?

ועוד צריך ביאור בדברי רש"י, שהוסיף ופירט מה התנבאה – "עתידה אמי שתלד בן" – שלכאורה, הרי מהפסוק ילפינן רק שהיא התנבאה בהיותה "אחות אהרן", אבל למאי נפקא מינה כאן מה הי' התוכן הפרטי של נבואתה!?

ובמלים קצרות: מה נוגע כאן בשירת הים שלושת פרטים אלו – א) שמרים היתה "הנביאה", ב) שהיא התנבאה בהיותה "אחות אהרן", היינו קודם שנולד משה, ג) שתוכן נבואתה הי' "עתידה אמי שתלד בן"?

ב. והנה לכאורה אפשר הי' לבאר:

בגמרא סוטה (יב, ב) – מקור דברי רש"י – מבואר המשך נבואת מרים: ("עתידה אמי שתלד בן) שמושיע את ישראל". והיינו, שמרים לא ניבאה רק על עצם לידת משה, אלא גם על זה שהוא יושיע ויגאל את ישראל.

ולפי זה מובן למה מזכיר כאן הכתוב את נבואת מרים בעת שהיתה "אחות אהרן" – שכוונתו בזה לבאר ששמחתה של מרים היתה באופן מיוחד, כיון שהיא זו שניבאה על גאולת ישראל ועכשיו רואה שנבואתה מתקיימת (וראה עד"ז בחידושי אגדות מהרש"א סוטה שם).

אבל בדברי רש"י לא משמע שזו כוונתו, כי לפי זה הרי הי' לו להעתיק בפירושו תיבות אלו – ("עתידה אמי שתלד בן) שמושיע את ישראל", שהן עיקר הענין; ומזה שלא העתיק תיבות אלו, אלא הסתפק רק בתיבות "עתידה אמי שתלד בן" – משמע שמה שנוגע כאן (בעיקר) הוא הנבואה על עצם לידת משה, ותו לא.

ג. והביאור בזה:

כוונת המלים "הנביאה אחות אהרן" – היא לתרץ ולבאר את הנהגתה של מרים, כי לכאורה אינו מובן: כיצד עשתה מרים דבר גדול כזה מבלי לקחת רשות ממשה רבינו?

והרי בהכתובים שלפני זה בענין זה עצמו נאמר (יד, לא) "ויאמינו בה" ובמשה עבדו", שמזה מובן עד כמה בטלים היו כל בני ישראל אל משה באותה שעה. ואם כן אינו מובן: איך זה עשתה מרים מעשה גדול כזה, אמירת שירה וכו', ובאופן ש"ותצאן כל הנשים אחר" בתופים ובמחולות" – ולא מצינו שנטלו רשות ממשה על זה?

וכדי לתרץ זאת מדגיש הכתוב גדולתה של מרים, וערכה לדרגת משה – שמטעם זה היתה מרים רשאית לומר שירה בפני משה, וגדולה זו מתבטאת בכל הפרטים הנ"ל:

א) מרים נקראה בשם "מרים הנביאה" – בה"א הידיעה, שהיתה נביאה ידועה;

לקראת שבת

ז

ב) ולא זו בלבד אלא שהיתה נביאה גדולה ביותר, עד כדי כך שהיתה נביאה כבר בהיותה "אחות אהרן", עוד קודם שנולד משה;

ג) ותוכן נבואתה הי' "עתידה אמי שתלד בן" – ובנבואה זו נראית גדולת דרגת נבואתה ושהיתה בערך לדרגת משה: הנבואה של לידת משה, רבן של כל ישראל, באה דוקא על ידה. הוי אומר: למרות שמדובר על ענין כללי, שאינו שייך אלי' באופן פרטי אלא יותר לאביו ולאמה: עמרם ויוכבד, בכל זאת הנבואה על כך לא היתה אליהם (וכן לא לאהרן), אלא דוקא אלי' ;

שמכל זה מוכח שדרגת נבואתה היתה גדולה ביותר, ולכך היתה יכולה לענות השירה בפני משה רבינו.

יינה של תורה

”אשירה” – בכח משה רבינו

ביאור הסיבה לאחדות הנפלאה בין ישראל שהיתה בזמן אמירת השירה עד שאמרו ”אשירה” בל’ יחיד, דזה היל’ באמצעות התגלות שרש נשמתם ע”י נשיא הדור – משה רבינו

א. אודות אמירת השירה על הים – נאמר בפרשתנו (טו, א) ”אז ישיר גו’ ויאמרו לאמר אשירה לה’ ויאמרו לאמר”; ולכאורה יש לדקדק בלשון הכתוב ”אשירה לה’” בלשון יחיד – הגם שמדובר אודות כל בני ישראל, למגדולם ועד קטנם, ועד ל”עוברים שבמעי אמן” (כדאיתא בסוטה ל, ב)!

ומבואר בפירוש האוה”ח, שאמירת השירה היתה ”יחד בלא בחינת השתוות והפרדה, עד שיהיו כאיש אחד – הגם היותם רבים. ונתכוונו יחד ועשו כן”. ולפי־זה מבאר לשון הכתוב: ”אמרו אשירה לשון יחיד, כאילו הם איש אחד, שזולת זה היו אומרים נשירה”.

וי”ל, ששני ענינים אלו – (א) אמירת השירה שהיתה ע”י כל ישראל ועד לעוברים שבמעי אמן; ו(ב) אופן אמירת השירה, שהיתה בהשתוות והתאחדות ”בלא . . השתנות והפרדה” – נפעלה מצד כחו של משה רבינו, שהוא פתח באמירת השירה לפני כל ישראל, כדברי המדרש: ”שנאמרה הפרשה על פי משה, ואחר־כך אמרוה אבותינו על הים” (שמו”ד פכ”ג, ט. וראה סוטה שם – ג’ דעות באופן אמירת השירה, אבל לכו”ע משה פתח בשירה תחילה). וכפי שיתבאר לקמן.

ב. ביאור הענין:

איתא בספר התניא (פ"ב), שאחדותם של ישראל נובעת ממה שנשמות ישראל – "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים".

ולפום ריהטא משמע, שגדר "אחדות ישראל", מה שכל בני ישראל הם מציאות אחת שלמעלה מהתחלקות, הוא מצד "שורש נפשם" הכלול בה' אחד – אבל מצד מציאותם הפרטית של ישראל, כפי שהם בצירום הפרטי, לכאורה, יש ביניהם חילוקים;

אמנם, עפ"י המשך הדברים בתניא שם, שהדרך לבוא לאחדות זו הוא "להגבי' ולהעלות הנפש על הגוף עד עיקרא ושרשא כו'" – נמצא, שכאשר האדם מרומם את הנפש על הגוף, ופועל בעצמו לחוש את נפשו האלקית, אזי שורש נפשו הכלול ב"ה' אחד" נרגש אצלו (גם) במציאותו וצירורו הפרטי.

המורם מזה, שכאשר נרגש אצל נשמות ישראל שורשם "בה' אחד" – נפעלת אצל בני ישראל "אחדות ישראל" שלמעלה מהתחלקות; דכשם ש"ה' אחד" הוא למעלה מכל התחלקות, כ"ה בנוגע לנשמות ישראל (דהנשמה היא "חלק אלוה ממעל ממש"), שאחדותם היא באופן שלמעלה מהתחלקות.

[ולהעיר, שבירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד) איתא ש"כל ישראל גוף אחד הן", ומובא משל ע"ז משני ידיים של גוף אחד – אבל אין זה אחדות מוחלטת, שכן סוף-סוף ישנים חילוקים בין אברי הגוף, ועד לחילוק שבין הראש לרגל. משא"כ אופן האחדות של ישראל מצד "שורש נפשם בה' אחד", הרי היא למעלה מהתחלקות].

ג. והנה, בכדי שישראל יבואו לאחדות כזו, ע"י שיפעלו התרוממות בנפשם וירגישו את שרשה בה' אחד – הרי זה בא מכוחו של נשיא הדור (משה רבינו):

ויובן בהקדם מה שמצינו בכ"מ שהמלך נמשל ל"לב" (ראה ספר יצירה פ"ו מ"ב, בחיי ריש פרשתנו. ולהעיר מהל' מלכים פ"ג ה"ו: "לבו הוא לב כל קהל ישראל"); והביאור בזה, דענינו של הלב הוא להשפיע דם לכל האיברים, שבו תלוי עצם החיות של הנפש (כדברי הכתוב (ראה יב, כג. ועוד): "כי הדם הוא הנפש"). אשר, למרות שיש חילוקים בין האיברים (ועד לחילוק שבין הראש לרגל, כנ"ל) – מ"מ, בעצם חיות הנפש כל האיברים שווים, וכל האיברים זקוקים לאותו הדם ממש.

וזהו הטעם שהמלך נמשל ללב: כי כשם שהלב משפיע את עצם החיות לאיברים, ובו תלוי' כל מציאות האיברים – כ"ה במלך, שמשפיע לעם את עצם מציאותם (ולא רק את הענינים השייכים לצרכי המלוכה), וכל מציאות העם תלוי' במציאות המלך [שלכן המורד במלכות חייב מיתה – מפני שכל מציאותו תלוי' במלך, וכשמורד במלך אזי ממילא אין מקום למציאותו וחייב מיתה].

לקראת שבת

י

ועפ"ז יש לבאר בנוגע להשפעת החיות שע"י משה רבינו – "נשיא הדור":

לכל יהודי ויהודי יש נשמה אלקית, הכלולה וקשורה עם "ה' אחד", כנ"ל. וזהו ענינו של נשיא הדור (ע"ד הלב) – לגלות את שורש הנשמה, עצם החיות הרוחני, אצל כל יהודי.

וזהו הטעם שהאחדות הנ"ל נפעלת מכוחו של נשיא הדור – מפני שדוקא על-ידו יכול כל יהודי להרגיש את שורש נפשו "בה' אחד", שהיא אצל כל ישראל בשוה, וע"י זה נפעלת האחדות בכל נשמות ישראל למעלה מהתחלקות.

ד. לפי-זה יש לבאר בנוגע לאמירת השירה:

ע"י שמושה רבינו פתח באמירת השירה – הרי הוא עורר בכני ישראל את שורש נשמתם הכלולה ב"ה' אחד", שתבוא לידי גילוי. ומחמת כך נפעל: (א) אמירת השירה שהיתה אצל כל בני ישראל בשווה (ועד לעוברים שבמעיי אמן) – מכיון שנקודת היהדות שבנשמת כל יהודי היא עצם המציאות שלו, לכן היא בשוה אצל כל יהודי. וכשם שבכל איברי הגוף – יש את אותו הדם;

(ב) אופן אמירת השירה, שהיתה בהשתוות והתאחדות "בלא . . השתנות והפרדה" – כי ע"י התגלות שורש הנשמה ב"ה' אחד" נפעלת אצל כל בני ישראל אחדות פשוטה, שלמעלה מכל התחלקות. שכן, עצם המציאות (שורש הנשמה) היא בשוה אצל כל אחד ואחד.

חידושי סוגיות

בפלוגתת הש"ס והמכילתא גבי מקדש שנזכר בשירה

יכריח דלא נחלקו אי בנין בית שלישי בידי אדם או בידי שמים /
יחדש דנחלקו היאך נדרשים כפילויות שבכתוב במקום שירה

"מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדנ"י כוננו ידיך"
(פרשתנו טו, יז)

א.

יכריח דלא נחלקו אי בנין בית שלישי בידי אדם או בידי שמים

ידועה שיטת רש"י בכ"מ בש"ס לענין מקדש העתיד, דאין בניינו בידי אדם. והנה, בכתובות איתא (ה, א) "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעי' מח, יג) אף ידי יסדה ארץ (חזק יד. רש"י) וימיני טפחה שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (פרשתנו טו, יז) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדנ"י כוננו ידיך"¹, ופרש"י "מקדש מעשה ידי צדיקים הוא" [ואף שבכתוב נאמר "מקדש אדנ"י כוננו ידיך" – הרי מעשה ידי צדיקים "קרוין" . . מעשה ידיו של הקב"ה"²].

(2) רש"י כתובות שם ד"ה הכי קאמר. שטמ"ק לכתובות שם בפירוש השני.

(1) ראה בארוכה לקו"ת נשא כא, סע"ב ואילך.

לקראת שבת

ובמכילתא על הכתוב הנ"ל (והובא ברש"י עה"פ) איתא: "חביב בית המקדש לפני הקב"ה שכשברא הקב"ה את עולמו לא בראו אלא בידו אחת שנאמר (ישע"י מח, יג) אף ידי יסדה ארץ וכשבא לבנות בית המקדש כביכול בשתי ידיו שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך אימתי תבנהו בשתי ידיך⁴. ה' ימלוך לעולם ועד" (לעתיד לבא שכל המלוכה שלו. רש"י⁵). והיינו שפירוש "כוננו ידיך" הוא כפשוטו, שהמקדש הוא מעשה ידי שמים.

א"כ, איפליגו הש"ס והמכילתא בכתוב זה דמקדש אדנ"י כוננו ידיך, אי מיירי בבנין אדם או לאו.

ולכאורה יש מקום לומר דלכו"ע כתוב זה מיירי בבית הג', ופלוגתת הגמ' והמכילתא (אי "מקדש אדנ"י כוננו ידיך" הוא מעשה ידי הקב"ה (ממש) או מעשה ידי צדיקים) תלו' בפלוגתא הידועה אי בית המקדש השלישי יבנה בידי אדם (רמב"ם הל' מלכים רפ"א ובסופו⁶) או שיבנה מן השמים⁷.

ועפ"ז י"ל דזה שרש"י עה"פ הביא את דרשת המכילתא הוא משום דאזיל לשיטתו בכ"מ בש"ס (סוכה מא, סע"א⁸) ש"מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך" (ל' רש"י סוכה שם).

אמנם לפי זה יש לתמוה לאידך גיסא – מדוע כתב רש"י (בפירושו לש"ס) בנוגע למקדש הג', ד"מקדש מעשה ידי צדיקים הוא" – היפך שיטתו (הנ"ל) בכ"מ שמקדש דלעתיד "יגלה ויבא משמים".

ולכך נראה יותר לפרש, שהפלוגתא היא – באיזה מקדש מדובר בפסוק "מקדש אדנ"י כוננו ידיך"⁹: להמכילתא (ורש"י עה"ת) קאי על מקדש השלישי, ולכן פי' "כוננו ידיך"

בדפוס ראשון ושני וכת"י רש"י (שתח"י) סיום פרש"י הוא "בזמן שה' ימלוך לעולם ועד", ואח"כ מפרש רש"י תיבת "ועד" – "לשון עולמית כו'". ובדפוס ראשון איתא בסוף ד"ה זה (ועד) "קמוצה היא) הוא לעתיד לבא שהמלוכה שלו היא לעולם". ולכאורה ט"ס שם.

(6) והוא ע"פ ירושלמי מגילה פ"א הי"א. ויק"ר פ"ט, ו. וראה גם ירושלמי פסחים פ"ט ה"א (תוספתא פסחים פ"ח, ב).

(7) ראה זה"א כח, א. ח"ב נט, סע"א. קח, סע"א. ח"ג רכא, א. יל"ש תהלים רמז תתמח בסופו. וראה תנחומא (באבער) בראשית יז (בסופו).

(8) (הובא בתוס' שם). ר"ה ל, סע"א.

(9) ראה מרכבת המשנה למכילתא. ועוד.

(3) כן הוא במכילתא, זח"ג שבהערה 10 ובכו"כ מקומות. ובכתוב (וכן הועתק בגמ' דלהלן) "אדנ"י". ולהעיר ממדרש לקח טוב עה"פ.

(4) במכילתא הובא כאן משל ללסטים כו' (כדלקמן ס"ב), ומסיים "ואח"כ נתודעה מלכותו לעולם לכך נאמר מקדש ה' כוננו ידיך ה' ימלוך לעולם ועד" (ולכמה גי' "ה' ימלוך לעולם ועד" היא התחלת המאמר שלאח"ז). ולכאורה במקום תוכן זה מסיים רש"י "ואימתי יבנה בשתי ידים בזמן שה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה שלו", ככפנים. אבל ראה לקמן בפנים סעיף ג.

(5) כ"ה בדפוס רש"י שלפנינו. ובא' מכת"י רש"י (שתח"י).

לקראת שבת

יג

שהמקדש הוא מעשה ידיו של הקב"ה; משא"כ להגמ' קאי במקדש הא' (והב') שלכו"ע הם מעשה ידי אדם¹⁰.

וצריך להבין מהו יסוד וטעם פלוגתת הש"ס והמכילתא, אם נאמר דבשירת הים מדובר ע"ד מקדש הא' (והב') או במקדש השלישי דלעתיד.

ב.

יחדש דנחלקו היאך נדרשים כפילויות שבכתוב במקום שירה

ויש לומר, שנחלקו כאן בדרך לימוד לשונה של שירה שבכתובים, דהנה, לפי כמה פשטנים¹¹, דרך הכתובים במשל ושיר וכיו"ב לכפול הענין במלות שונות, ליופי המליצה בלבד; לאידך, בלימוד ע"ד הדרש – דורשים כל ענין שבשירה לענין בפ"ע.

וכן הוא בכתוב דידן – שיש בו כפל לשון, "מכון לשבתך פעלת ה', מקדש אדנ"י כוננו ידיך"; וכוונת הכפל יש לפרש בב' אופנים: (א) שזהו כפל גמור, רק ליופי המליצה, (ב) דמוסיף ענין חדש לגמרי.

דהנה, בפשטות המקראות (מבלי לדרוש הכפילות וכיו"ב) ודאי היינו מפרשים דקאי כתוב זה בבית ראשון, דהא לעיל מיני' כתיב "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה'", דהיינו הכניסה לארץ ובנין המקדש הא' – וא"כ, בפשטות המקראות תימה לומר שמתחלק הכתוב לשנים, וזמן כל הגלויות מפריד ביניהם, ואח"כ בא סוף הכתוב ע"ד המקדש דלעתיד.

ובזה הוא החילוק בין שיטת המכילתא והש"ס:

במכילתא – בו דרשו רבותינו שלא כפשט הכתוב – דריש את הכפל "מקדש אדנ"י כוננו ידיך" בענין חדש (שלא דובר אודותו לפני'ז) – המקדש דלעתיד שיבנה לאחר שיהרס הראשון והשני;

פירוש הגמ' דקאי על בנין המקדש הראשון (והשני) על ידי צדיקים – מתאים להשיטות שהכפל בכתוב הוא ליופי המליצה, אבל אינו משתנה מפשטו, ועפ"ז כוונת הכתוב ב"מקדש אדנ"י כוננו ידיך" היא כמו בהתחלת הכתוב "מכון לשבתך פעלת ה'"¹²;

[אמנם, עדיין יש להעמיק בזה בשיטת רש"י בפירושו על התורה, דנראה לבאר שדרך שלישית היתה עמו לפרש המקראות בדרך ממוצעת ממחלוקת הש"ס והמכילתא.

11 ראה ראב"ע עה"פ. אברבנאל כאן טו, ב (ועוד שם). ועוד.

12 להעיר שבכתובות שם הובאו ב' הפרטים – "מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדנ"י כוננו ידיך".

10 וראה גו"א לפרש"י שם בסופו. וראה בכל הנ"ל בביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג עשין יג (קיג, א ואילך).

לקראת שבת

דהנה גם במפרשי התורה על אתר מצינו שתי שיטות בפירוש מקראות אלה, דלכמה מפרשים¹³ קאי על המשכן והמקדש הא' שנבנה על ידי דוד (ושלמה), ומש"נ ע"ז "מקדש אדני" כוננו ידיך" הוא כאמרו "ככל אשר אני מראה אותך" (תרומה כה, ט); "והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר" (שם כו, ל), ש"הקב"ה הראה¹⁴ למשה תבנית כל המשכן בנוי", ו"כן דוד אמר הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" (דה"א כה, יט), ולפיכך נקרא ע"ש הקב"ה; אמנם לפרש"י (ועוד) קאי על המקדש שיבנה לעת"ל, כנ"ל.

ולכאורה יש לדקדק בזה, אמאי שינה רש"י מלפרש כדרכו בדרך הפשט, דבפשטות בא כתוב זה בהמשך להתחלתו "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה'", דהיינו הכניסה לארץ ובנין המקדש הא' – ולרש"י מתחלק הכתוב לשנים, וזמן כל הגלויות מפריד ביניהם, ואח"כ בא סוף הכתוב ע"ד המקדש דלעתיד ובלאה"כ לכאורה פירוש זה הוא רחוק יותר מפשט"מ, מהפירוש דמ"ש "כוננו ידיך" קאי על המקדש סתם (הראשון) (שנבנה על ידי בני"א ונק' "כוננו ידיך" מפני ש"הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל").

וגם מצד הסברא אינו מובן איך נפרש כן בפשטות המקראות, דהא הכתובים כאן הוו שירה והודי' על הנסים דקי"ס, ואיך שייך שיזכר כאן ע"ד ביהמ"ק דלעתיד, שבזה נרמז להדגיש שהמקדש שיבנה כשיכנסו לארץ אז עתיד ליחרב¹⁵ נוכמודגש בלשון המכילתא כאן "אימתי תבנהו בשתי ידיך, משל ללסטים שנכנסו לפלטרין של מלך בזו נכסיו והרגו כו' והחריבו כו' לאחר זמן ישב המלך עמהם לדין תפס מהם הרג כו' וישב בפלטרין שלו ואח"כ נתודעה מלכותו לעולם" – וא"כ, ע"י הוספה זו נתערבו עניני פורענות (לתוך) השירה¹⁶!

ויש לומר הביאור בזה:

מה שפרש"י "ואימתי יבנה בשתי ידיים בזמן שה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה שלו", אין הפירוש בזה שלזה נתכוונו משה וישראל עצמם באמרם שירה זו, להזכיר ע"ד בנין המקדש לעתיד לבא (לאחרי זמנו דרש"י) – אלא זוהי הסברתו של רש"י, שבפועל יהי' זה לעת"ל, אבל באמרם השירה התכוונו ישראל שזה יהי' במקדש סתם (הראשון), שהקב"ה יבנה את המקדש הזה בשתי ידיו ויקויים אז ה' ימלוך לעולם ועד". כמבואר בכ"מ¹⁷, שאלמלא חטאו היו ישראל נכנסים לא"י באופן של גאולה שלימה

מפורש במכילתא "נתנבאו אבות ולא ידעו מה נתנבאו תביאנו ותטענו אין כתיב כאן אלא תביאמו ותטעמו אמרו הבנים נכנסין ולא האבות" – הרי זהו רמז ודיוק בתיבות שאמרו בלאה"כ, אבל בנדר"ד נמצא שאמרו "מקדש אדני" כוננו ידיך" בנוגע למקדש דלעתיד.

(17) זח"ג שבהערה 7. וראה גם עירובין נד, א. שמו"ר רפ"ב.

(13) ראה ראב"ע כאן עה"פ ובפסוק יח. כלי יקר וספורנו כאן. וכ"ה במדרש לקח טוב כאן.

(14) ועפ"ז יובן דיוק הכתוב "כוננו" ולא "בנאו" וכיו"ב. ובפרט רש"י עצמו כאן ממשיך "ואימתי יבנה" (ועד"ז במכילתא).

(15) להעיר מפרש"י שמות ג, יד.

(16) אף שעל תחלת הכתוב "תביאמו ותטעמו"

ונצחית שאין אחרי' גלות¹⁸.

ובזה מובן בפשטות טעם השינוי בין רש"י והמכילתא: במכילתא מאריך במשל (כנ"ל) "אימתי תבנהו בשתי ידיך, משל ללסטים שנכנסו לפלטרין של מלך בזזו נכסיו והרגו כו' והחריבו כו' (שכ"ז הי' במשך זמן רב ו) לאחר זמן ישב המלך עמהם לדין תפס מהם הרג כו' וישב בפלטרין שלו ואח"כ נתודעה מלכותו לעולם" – דהיינו שהמדובר הוא במקדש שיבנה לעתיד, זמן רב לאחר שיחרב המקדש (הא' והב'); משא"כ רש"י לא הביא אריכות זו, כי לפרש"י כוונת ישראל¹⁹ היתה שהמקדש שיבנה תיכף בכניסתם לארץ יהי נבנה ב"שתי ידיו" של הקב"ה.

כלומר: לפי המכילתא סיום הכתוב "מקדש אדני" כווננו ידיך" לא קאי על המקדש שמדובר אודותו בחלק הראשון של הכתוב "מכון לשבתך פעלת ה'" [שבפשטות אמרוהו בני" בשייכות למקדש הא' שנבנה כאשר "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך"; ולהעיר שזה ש"כסא של מטה הוא מכון כנגד כסא של מעלה" – שזהו הפירוש ב"מכון לשבתך פעלת ה'" (כמ"ש במכילתא²⁰) – הוא בכלל המקדשות, גם במקדש הא' והב']; משא"כ לפרש"י, לא התכוונו ישראל למקדש אחר, אלא לאותו המקדש שבתחילת הכתוב [אלא שבפועל גרם החטא ולא נתקיים זה, ולא יהי' עד לעתיד לבא, כפרש"י].

נמצינו למדים, ששלש שיטות יש בפירוש "מקדש אדני" כווננו ידיך": להמכילתא קאי על המקדש דלעתיד, שיבנה (זמן רב) לאחר שיחרבו המקדשות הראשונים; להגמ' קאי על מקדש ראשון (ושני²¹), שהם מעשה ידיהם של צדיקים; ואילו לפרש"י²², אף שקאי על המקדש שנבנה אז בכניסתם לארץ, מ"מ הכוונה שהקב"ה יבנהו בשתי ידיו "ואימתי (בא בפועל) כו'".

ולעיל נתבאר ב' אופנים בדרך פירוש כפילויות שבשירה. וי"ל, דשיטת רש"י בפירושו על התורה היא שיטה ג', ממוצעת ביניהם: גם בשירה ס"ל לרש"י שלא קיימת הכפלה סתם, כי אם כאשר נוסף פרט וענין חדש [וכמ"ש רש"י (ישן. טו, א) בנוגע לשירת הים "כי גאה גאה . . בא הכפל לומר . . וכן כל השירה תמצא כפולה", ורש"י מפרש בהכתובים טעם לכפל הענין²³]; אבל לאידך, ההוספה אינה בענין חדש (לגמרי), אלא פרט נוסף באותו ענין [ע"ד "ועל השנות החלום אל פרעה פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו" (מקץ מא, לב) – שהכפל מוסיף תוקף וזריזות בענין זה עצמו].

על מקדש הב'.

22) וראה גם זח"ג שם.

23) ראה לדוגמא גם רש"י שם, ג ד"ה ה' שמו.

שם, ו ד"ה ימינך ה'. ועוד.

18) וראה אלשיך כאן.

19) שהיא דוקא פשוטו של מקרא.

20) הובא גם בפרש"י עה"פ.

21) כ"ה בגו"א לפרש"י כאן, שלהגמ' קאי גם

לקראת שבת

ולפרש"י, כפל זה בא להוסיף פרט נוסף במקדש זה שיבנה בכניסתם לארץ, דנוסף על כך שהקב"ה פעל "מכון לשבתו" למעלה, הנה עוד זאת שיבנה את המקדש דלמטה בשתי ידיו [אלא שבפועל לא נתקיים זה בכניסתם לארץ בפעם הא', ואימתי יקויים – "לעתיד לבא"].

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

א חסידישער נפש הבהמית

"היצה"ר נקרא נפש הבהמית לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פיקח שבחיות וצריכים חכמה מרובה להבין תחבולותיו, ולפעמים הוא מתלבש גם בלבוש צדיק תמים עניו ובעל מדות טובות"

הדרוש המיוחד "פדה בשלום"

. . וזה אשר סיפר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק:

יום ג' וישב – חג י"ט כסלו – אמר כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הוד כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש] דרוש ע"פ פדה בשלום נפשי, ואח"כ סיפר שני ספורים.

הדרוש פדה בשלום הוא ידוע והוא מעט הכמות, אבל רב, רב מאד, האיכות.

לחג י"ט כסלו שהוא באו הרבה אורחים, וביניהם החסידים הידועים ר' שמואל דוב מבאריסאוו, ר' גרשון דוב מפאהאר, הרד"צ מטשרניגוב, הר"ז זלאטאפאלסקי מקרמנשטוג. ופלא הדבר מלבד החסיד רש"ד מבאריסאוו לא הרגישו כל כך את העומק הפנימי אשר בשני הספורים שספר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק.

הרד"צ והרז"ז התפלפלו בהדרוש פדה בשלום גם הסבירו הסברים נעימים, אבל בהספורים לא התעמקו כל כך, והרש"ד התעמק בהספורים.

לקראת שבת

ביום ה' בערב הייתי אצל הרש"ד וישבתי אצלו יותר על שתי שעות וכל הזמן הזה דבר בהסבר שני הספורים.

בשבת קדש וישב קודם קבלת שבת אמר כ"ק אאמו"ר את הדרוש וישב יעקב בארץ מגורי אביו.

בדרוש זה נתבאר בארוכה למה נקראת ארץ ישראל ארץ כנען בכל התורה, ונתבאר ענין כנען בקדושה ע"פ המשל הידוע מסוחר גדול המפזר כסף וזהב על ספק בשביל שירויח בתוספת מרובה, והסביר הענין בעבודה, וחזרתי את הדרוש הזה פעמים ושלוש.

אבל הדרוש פדה בשלום עם שני הספורים הנ"ל נחקקו במוחי ונקבעו בלבי, וכל הימים לרבות הלילות הגיתי בהם, וכבר הי' לי להנתק מהם ולהתעסק בדרוש וישב יעקב.

תחבולות נפש הבהמית

בעת ההיא הייתי רגיל להיות ער בליל חמישי בשבת וליל מוש"ק, ולפי סדר הרגיל הנה בליל חמישי היתה ההתעסקות בהבכנ של הדרוש דש"ק העבר, וואס מען האט געהערט און דערהערט שבת און וואס מען האט די וואך געטאן און אויפגעטאן און וואס מען בעדארף נאך טאן [= מה ששמענו ו'חדר בנו' בשבת, ומה פעלנו בשבוע זה, ומה צריך עדיין לפעול], ובליל מוצש"ק ההתעסקות לכתוב הנחה על הדרוש דש"ק.

אבל במוצש"ק הוא לא יכולתי להפרד מהדרוש פדה בשלום ושני הספורים והייתי בצער גדול מזה.

עיקר צערי הי' אז בזכרי את אשר אמר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [כ"ק אאמו"ר מוהר"ש] בהיותי אצלו פעם ביחידות בשתי שנים מלפנים ושאלתיו אז איזה ענינים, ובין שאר הדברים אמר לי אז:

היצה"ר נקרא נפש הבהמית לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פיקח שבחיות וצריכים חכמה מרובה להבין תחבולותיו, ולפעמים הוא מתלבש גם בלבוש צדיק תמים עניו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנה"ב שלו הוא לפי מהותו הפרטי, ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זה רק עצת היצר ומתחבולות הנה"ב למנוע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא בידך – סיים בשם כ"ק אאמו"ר הרה"ק – וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותי' של הנה"ב.

שינוי ההסתכלות

ובצאתי אז מאת פני כ"ק אאמו"ר [כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש] התחלתי להסתכל בעצמי ולהשגיח על עניני בעבודה באופן אחר לגמרי, כי עד הנה – חורף תרל"ה – הייתי תופס את הענין כפשוטו, שהיציצה"ר והנה"ב הם שייכים רק להסית לדברים לא טובים, ולכן הזהירות עיקרה היא רק בענינים כאלה, אבער אז עס זאל זיין א פרומער נה"ב ווער רעט נאך א חסידישער נה"ב, דאס האב איך ניט געוואוסט [= אבל שיהי' נה"ב 'דתי', ומי מדבר אודות נה"ב חסידי, זאת לא ידעתי].

ידעתי שצריכים להזהר מטעותים בכלל ומטעותים בעבודה הבאים מצד אהבת עצמו בפרט. ידעתי גם כן שצריכים להזהר מן הבליטה וחיצוני' ולעבוד עם עצמו שיהי' הכל באמת ובפנימי'.

ובעת שעזר השי"ת ופעלנו משהו בעצמנו בעבודה, הן בענין של 'אתכפיא', ומי מדבר בענין של 'אתהפכא' שהנפש השכלי הטבעי חפצה לקלוט ("דערהערן") ואכן קלטה ("און האט דערהערט") טוב טעם באלקות של ענינים הגשמי', הייתי מאוד בשמחה.

אבל אחר יחידות זו, שנודעתי שיש נה"ב כזו שהיא בעצמה נותנת טעם לשבח בענין השגה והבנה ענין אלקי בתורה ועבודה שבלב, ועיקר כוונתה לבלבל ולמנוע מעבודה בפועל, התחלתי לבקר את עצמי ועניני בבקורת חדה.

וככה התנהגתי כל העת ההיא, ועתה כאשר ראיתי אשר הדרוש פדה בשלום ושני הספורים מבלבלים אותי מלהתעסק בדרוש וישב יעקב, נזכרתי בדברים הנ"ל והי' לי צער רב מזה בחשבי שזהו מתחבולותיו של היצר.

יומיים הייתי אז בצער גדול וביום השלישי בהשכמה נכנסתי ליחידות לכ"ק אאמו"ר הרה"ק וירווח לי.

בעת אשר דבר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק דבריו אלה הנה כרגע נהפכו פניו המאירות לירקון, וניכר הי' אשר נזכר ברגע זו על יסוריו ומכאובי נפשו אז.

